

MCDB 150 Nüfus Artışının Küresel Sorunları

13. Ders Dökümü

26 Şubat, 2009

Profesör Robert Wyman: Bu veriler Bolivya'dandır. Geçen yılın sonunda yayınlandılar ve 2003 yılına aittirler. Demografik veriler her zaman geç yayınlanır çünkü onu toplamak, analiz etmek vs. için çok zaman gerekir. Bu olan şey oldukça standart bir şeydir. Şunlar değişik 5 yıllık dilimlerdir, bu anketleri her 5 yılda bir yaparlar bu veriler Demografic and Health Survey isimli çalışmadan alınmadır ve bunlar, dünyanın her gelişmekte olan ülkesinde, kendi istatistik birimleri tarafından yapılır. Her ülkenin nispeten tutarlı nüfus sayımları ve istatistik birimleri vardır ve eğer sayım yılı ise ya bütün kadınlara gidip ya da sayım yılı değilse onların emrindeki birilerine gidip her türlü soru sorabilirler ve bunlardan bazılarını göreceksiniz.

İlk soru doğal olarak kaç çocuğunuz vardır? Bu tür anketleri, ilk başlattıklarında bu soruyu erkeklere soruyorlardı ve bir sayı alıyorlardı, sonra aynı soruyu eşine soruyorlardı ve farklı bir yanıt alıyorlardı. Sonra rakamları kontrol ettiklerinde kadınların haklı olduğunu ve erkeğin bu konuda hiçbir fikrinin olmadığını anladılar. Veena, bunun aslında sadece basit bir soru olmadığı hakkında size bazı hikâyeler anlatacak, hatta kadınlara bile sorulduğunda.

Erkeklerin verdiği bilgiler birçok bakımdan güvenilmezdi ve ilk zamanlar hakikaten gerçek rakamları elde etmek istiyorlardı çünkü dünyada kaç kişi yaşadığını, doğum oranının ne olduğunu, nüfusun ne kadar hızla büyüdüğünü vs. bilmek istiyorlardı; bu yüzden kadınlara soruyorlardı. Bu tarihten sonra erkekler bir şekilde veri toplamadan soyutlandı; böylece bizim bildiklerimizin çoğu, hatta neredeyse tamamı kadınların bilgileridir ancak şimdilerde bu değişmektedir. Geçen birkaç yılda insanlar bundan her ikisinin de sorumlu olduğunu fark ettiler ve erkekler resmin içerisine daha fazla girmeye başladı.

Her neyse, bu 5 yıllık yaş gruplarıdır ve şu da toplam doğurganlık oranıdır. 1965 ve 1970'te ve diğer yıllarda kabaca 6.6 çocuk yapıyorlardı, sonra yavaşça her bir 5 yıllık dilimde rakam aşağılara doğru geldi ve son rakam 3.8 çocuktur. Şimdi bu 3.8 rakamını aklınızda tutun çünkü onu daha sonra başka şeylerle karşılaştırmak istiyoruz. Belki de Bolivya hakkında bilgileriniz vardır. Tamamen Katolik bir ülkedir; oldukça fakirdir. Çoğunlukla tarımsal bir ülkedir. Şehirleşme fazla değildir. Eğitim düzeyi düşüktür. Kadının statüsü pek de iyi değildir vs.

Bütün bu toplumsal göstergeleri göz önüne alırsanız Bolivyalı kadınların doğurganlık isteklerinin ne olduğunu düşünürsünüz? Yüksek? Düşük? Yüksek. Bütün bunlar size onların çok çocuk istediğini çağrıştıracak bir çeşit klasik faktörlerdir. Ancak gerçek verilere baktığınızda aslında rakamların daha düşük olduğunu görüyorsunuz. Aslında bizim standartlarımızda—bir ya da iki çocuk kadar—halen yüksektir ama dünya için oldukça önemlidir çünkü 3.8 doğurganlık oranı ile dünya neredeyse her nesilde tam da olmasa bile neredeyse nüfusunu iki katına çıkarır, yani aslında bu epeyce yüksektir, ama 6.7 gibi bir rakam değil, özellikle de geleneksel olan kadın başına 7, 8 hatta 9 gibi rakamlar gibi hiç değildir.

Şimdi bir sonraki soru seti, şu sahip olduğunuz çocuk sayısıdır, kaç tane istersiniz? Bu soruldu, bu çok hileli bir sorudur ve muhtemelen duyduğunuz gibi bu soruyu

sormanın birçok yolu vardır. Birincisi size 'en son çocuğunuzu istediniz mi?' diye sorarlar. Bu, soruya verilen yanıtlar oldukça karmaşıktır ve şuraya 'çocuğu doğurduğunuz zaman, onu istediniz mi' sorusuna verilen yanıtlarda kadınların % 38'i evet çocuğu yaptığında onu istemişim dedi. Ancak 'hayır istemedim' diyenlerin sayısı biraz daha fazla, % 40'tır. Bu şaşırtıcı bir ayrımdır ve bunların arasında kadınların başka bir % 20'lik kısmı da anlaşılması zor yanıt vermişlerdir, 'aslında çocuğu istemiyordum ama belki de gelecekte isteyecektim' ve yanıtlayıcıların gelecekteki istekleri ile ilgili epeyce tahmin işi söz konusudur. Bildiğiniz gibi, insanlar önemli konularda her beş dakikada bir fikirlerini değiştirirler fakat bu çok ilginç bir istatistiktir, çünkü istenmeyen çocuklar istenenlerden fazladır ve bu, ortada bir yerdedir.

Şimdi bu verilerde muhtemelen çok yanlılık vardır. Bunlar mükemmel veri olarak isimlendirilemez çünkü daha yeni doğum yapmış ya da son zamanlarda doğum yapmış bir kadına o çocuğu isteyip istemediğini soruyorsunuz. Burada yanlılık nerededir? Evet dersiniz. Yani demek istiyorum ki-'evet, onu yaptım ama onu istemiyordum' demek için o çocuğu gerçekten sevmemeniz gerekir. İşte bu olur ve kadınlarının % 40'ının bunu dediğini görüyorsunuz, ancak bu veri büyük ihtimalle yanlıdır çünkü bu kategoride muhtemelen kadınların dediği sayıdan çok çocuk vardır. İçgüdüler ve diğer insanlara, kocalara, çocuklara karşı burada niyet çok değişkendir; bir dakika da onları seversiniz ve sonraki dakikada onlardan nefret edersiniz vs. yani bu durum sorunludur ve buradaki veriler sorunludur.

Bu sorunu aşmanın bir yolu onlara 'gelecekte başka bir çocuk istiyor musunuz' diye sormaktır çünkü bu daha iradeyi ölçen bir sorudur. Bu ben yanlış bir şeyler yaptım ya da istemediğim bir şey yaptım demek değildir ve işte burada bu veri seti var. Tekrar söyleyeyim, bunların hepsi Demographic and Health Survey'dendir. Tekrar, bu bir çeşit beklediğimiz bir veridir, bunlar çocuk doğurmayı bırakmak isteyen, artık çocuk yapmak istemeyen kadınların sayısıdır. Daha önce hiç çocuğu olmayanların sadece az bir oranı çocuk istemiyor, sadece % 6.5. Halen bir çocuğu olanların % 30'u bir çocuğun yeterli olduğunu söylüyor. İki çocuğu olanların üçte ikisi, bunun kendileri için yeterli olduğunu söyler, onlar artık çocuk istemiyor ve 3 çocuğa geldiğinizde neredeyse maksimuma gelmiş olursunuz ve sonra 4 ve daha fazla çocuğu olanların % 91-92'sinin daha fazla çocuk istemediğini görüyorsunuz.

Çizginin önce yükseldiğini sonra düz olarak kaldığını fark ediyorsunuz. Kadınların % 8'i kaç çocukları olduğundan bağımsız bir şekilde her zaman 'hayır, ben daha çok istiyorum, durmak istemiyorum' der. Bunlar, bizim çok geleneksel olarak isimlendirdiğimiz kadınlardır. Yani bunlar 'Tanrı bana ne kadar verirse' demektedirler. Bunlar o, ya da bu şekilde bu gruba girer ama % 8 aslında çok düşük bir orandır. Bunlar kaç çocukta durmak istedikleri konusunda kararsız olanlardır ve bunların bazılarının çocukları vardır ve durup durmama konusunda kararsızdırlar.

Şimdi başka türlü bir soru sorarsınız, bunun ideal çocuk sayısı olarak isimlendirdiğini söyleyebilirsiniz şöyle bir soru sorabilirsiniz: eğer daha hiçbir çocuk yapmadan önceki döneme gitseniz, ideal sayı olarak kaç çocuk yapmak isterdiniz? Hiç çocuğu olmayan kadınların, 2.1 gibi bir rakam istediklerini görüyoruz. Bir çocuğu olanlar 2.1 istiyor, iki çocuğu olanlar 2.4 istiyor, sonra rakam altı çocuk sahibi olanlar da dahil, yükselir. Bu tür şeyler beklenmelidir çünkü bunun basit, en açık sebebi çok çocuğu olan kadınların çok çocuk istemesidir. Çok çocuğunuz oldukça bu daha çok çocuk

istediğinizin işareti olarak kabul edilir. Bu, belki de en büyük faktördür, çok basit bir şey.

Diğer bir faktör de şudur ki daha çok çocuğu olan kadınlar daha yaşlı kadınlardır. Hatırlayın biz tarihteki bir dönemden bahsediyoruz. Yani bu son zamanlardan, düşüncelerin değiştiği, davranışların değiştiği, standartların, normların ve kişisel isteklerin değiştiği bir veridir. Bu yüzden yaşlı kadınlar yaş faktörü nedeniyle yaşlı nesil olacaktır. Buna daha fazla girmeyeceğim ama bu veri bu konuyu ele alır. İşte kadınların yaşı ve tekrar eğer başlangıca gitsek kaç çocuk yapmak isterdiniz ve burada yaş faktörü karşınıza çıkar fakat şundan çok çok farklı değil. Sadece burada nesiller arası farklılık beklentinizden biraz daha fazladır.

Ayrıca bu artışta az önce konuştuğumuz gibi kadınların zaten bir sürü çocuğu vardı. Bunlar geriye gittiklerinde bunların eskiden kaç çocuk yapmak istedikleri konusunda ne düşündükleri, aynı konuda şimdi ne düşündükleri önemlidir. Benim üç tane var ve mutluyum ya da her ne düşünürlerse, onlar için belli bir sayıda çocuğu olup da hayır bu kadar istemiyorum demek zordur.

Şimdi komik bir şey fark ettiniz mi? Size aklınızda tutmanızı söylediğim rakam ya da rakamlarla ilgili? Hiç bir grup kadın 3.3'ten fazla çocuk istemiyor. Kadınların çoğu iki aralıktadır ve sadece halen altı ve üzeri çocuğu olanlar 3.3 istemektedir ve yaşa bakarsanız da durum aynıdır; hiçbir grup 3'ten çok istememektedir. Kaç çocuk istediklerine dair ne demiştiniz? 3.8. İşte bu kadınların sahip olduklarından daha az çocuk istedikleri görüşü ile uyumludur. İşte bu Bolivya, belki de Bolivya ile ilgili özel bir şeyler vardır ve bunu her zaman kontrol edip, veriyi zorlayan bir dış etmenin olup olmadığını ve bunun genel bir durum mu olduğunu kontrol etmek zorundasınız.

Henüz buna çok yakından bakmanıza gerek yoktur. Dünya Bankasından bir ekonomist olan Lant Pritchett bir yazı yazdı ve yaptığı ilk şey bütün ülkelerden bu verileri almaktı. Bu Demographic and Health Survey'leri her bir ülke kendi demografik sayımlarını yaptığında yayınlanır, yani bütün bu veriler erişilebilirdir ve şimdi bunlar bilgisayar ortamına falan konulmuştur ve bir birliktelik söz konusudur. Micro International isimli bir kuruluş vardır ve bunlar değişik ülkelere ait bu verileri düzenlemede yardım eder; böylece bu veriler uluslar arası düzeyde karşılaştırılabilir olur ve nispeten karşılaştırılabilir veriler elde edilebilir.

O ekonomistin yaptığı şeylerden birisi değişik istatistikî yollarla kadınların kaç çocuk istediğini bulmaya çalışmaktı ve farklı sayılara ulaştı. Bu, istenen toplam doğurganlık oranının ortalama rakamıydı ve işte üçüncü birisi, istenen toplam doğurganlık oranı bunlar farklı faktörlerle farklı şekillerde doğrulanır. Fakat sanırım fark etmeniz gereken tek şey bunların neredeyse aynı olduğudur. Bunu her ne şekilde ifade ederseniz edin, şöyle bir tablo ile karşılaştırdınız. Nedir bu? İstlenen Toplam Doğurganlık Oranı, bu durumda kadının toplamda kaç çocuk yapmak istediği. Bunu kendileri rapor etmiştir, yani istedikleri çocuk sayısını kendileri söylemiştir, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 çocuk istiyor musunuz ve işte bu istenen toplam doğum oranıdır. Aslında kadın kaç çocuk sahibi oluyordur?

Şanslıyız ki ülkelerin hepsi burada yer almaktadır ve örneğin Suriye'yi görüyorsunuz; kadınlar 5 çocuk istiyor ama 7 kadar çocuk yapıyorlar. İşte size bir başkası, Pakistan, oradaki kadınlar 4 çocuk istiyor ama 6 çocuk yapıyorlar. Buna bakabilirsiniz ve bütün

lkeler buradadır. nemli olan Şeylerden birisi isteklerin ne kadar önemli olduğudur. İstlenen ocuk sayısı ile yapılan ocuk sayısı arasında çok güçlü bir korelasyon vardır, ülke toplamları Şurada. Yani çok fazla sayıda insanla konuŐuyoruz ve bunları iki rakama topluyoruz, Şu rakam ve Şu rakam ve her ülkede aslında doğal olarak çok deėiŐkenlik söz konusu, ancak bu kesinlikle önemli bir faktördür.

Pritchett bu veriyi toplarken bizim bugün üzerinde durmayacağımız bir noktaya dikkat çekmek istemiŐtir. O, burada gerçekten önemli bir çizgiyi, benim Şurada çizdiğim çizgiyi dışarıda bırakmıŐtır. Peki bu ne çizgisidir? Bu Őunun çizgisidir, eğer iki ocuk istiyorsan iki çocuğun vardır,  ocuk istiyorsan  çocuğun vardır, dokuz ocuk istiyorsan dokuz çocuğun vardır, yani bu çizgideki her ülkede kadınlar istedikleri kadar ocuk sahibi oluyorlar. Bu ülkelerle ilgili dikkatinizi çeken Şey nedir? Bu ülkelerden her biri çizginin altındadır yani bu ülkelerin her birinde kadınlar istediklerinden daha çok ocuk yaparlar. İstedikleri kadar çocukları vardır: onların tamamı eŐitlik çizgisinin üzerindedir.

Bu benim Şu ana kadar grdğim en temiz sosyal bilim verisidir. Bütün hepsi çizginin bir tarafındadır ve regresyon çizgisini iyi bir Şekilde takip ederler. Bu regresyon çizgisidir ki bütün noktalara en yakın durumdadır, istatistiksel yol, çizgiyi bütün noktalara olabildiğince yakın izebilmektir. İnsanların kaç ocuk istediği ile gerçekte kaç çocuğu olduğu arasında olan Şu boŐluėa 'karŐılanmayan ihtiyaç' adı verilir. Bu, hakkında çok tartıŐılan oldukça karmaşık bir düŐüncedir ve Veena bunu tartıŐır ya da tartıŐmaz fakat bunun size söylediği Şey Şudur ki insanların istedikleri ocuk sayısı ile yaptıkları ocuk sayısı arasında dikkate değer bir fark vardır. Kabaca aile başına bir ocuk. Prensipte bu rakam 1.5 olmalıdır fakat belli bağlantılar vardır ve aslında aile başına istedikleri sayı ile aslında yaptıkları sayısı arasındaki fark 1 ocuk olmaktadır.

Şimdi gelişmekte olan ülkelerde bu veri biraz eskidir, fakat bugün gelişmekte olan ülkelerde ortalama doğum oranı 3.5'tir. Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun denge durumuna gelmesi için doğum oranlarının 2.1 seviyesine inmesi gerekmektedir. Fakat ne istediğini rapor eden bu ülkelerde kadınların tamamında istedikleri ocuk sayısını 3.5 rakamından çıkardığımız zaman (1 ocuk) 2.5 sayısını elde ederiz ve bu durumda yenilenme seviyesi denen doğum oranına çok yaklaŐmıŐ olursunuz ki o da kadın başına 2.1 çocuktur.

Bu kadınların kaç ocuk istediği ve gerçekte kaç ocuk yaptığı meselesi oldukça önemlidir. Planned Parenthood isimli uluslar arası kuruluŐlar ve yerli organizasyonların yapmaya çalıŐtıėı Şeylerden birisi kadınlara istedikleri doğurganlık seviyesine gelmede yardım etmektir. Onları bir yerlere doğru itmek değildir; amaç onları kendi istedikleri hedefe yaklaŐtırmaktır. Bütün verilerde olduğu gibi bu veriler de çok sayıda soruyu ortaya çıkarır. Bunlardan birisi: bu veriler gerçekten insanlara mı aittir? Bu tür sorular ve bu tür istatistiksel analizler gerçekten insanların gerçek duygu ve düŐüncelerine mi dayanır? Bu tür anketlerle elde edilen verileri her zaman sorgulamalısınız.

Afrika hakkında okuduğunuz bazı Şeyleri hatırlayın, hani kadınlara kaç ocuk sahibi olmak istersiniz diye soruluyordu da bu onlara çok anlamsız geliyordu. Onlar diyorlardı ki Allah ne verirse, bu onların deyimi ile 'mantıklı bir seçim hesabı' değildir. İŞte bu tür kadınlar vardır ve bunların rakamlarını ankete kaç olarak yazacaksınız? Bu veriler dediğim gibi kadınlardan elde edilmiŐtir. Erkeklerden ne haber? Erkekler

daha fazla çocuk ister mi? Onlar da aynısını mı ister? Yoksa kadınların isteğinin bir önemi yok mudur? Şurada Kenya'da ve Mali'de kadınlar neden çok çocuk ister ve çok çocuk yaparlar? Diğer taraftan çok farklı olduğunu düşünmediğiniz Trinidad; Dominik Cumhuriyeti, Fiji ve diğer pek çok yer çok aşağılardadır. Neden bazı ülkeler şuradadır da bazıları şuradadır?

Bir başka şey, dünyanın çoğu yerinde insanlar artık doğum kontrolünü bilmektedir. İşte şurada 2003 yılına ait Bolivya verileri ve acaba onlar herhangi bir doğum kontrolü metodu biliyorlar mı? Tabii ki kadınların % 95'i herhangi bir metot bilmektedir, hatta şurada listelenen modern metotları da kadınların % 92'si bilmektedir ve kadınların çoğu birden fazla metodu bilmektedirler; % 80'i doğum kontrol haplarını bilmektedir, diğer bir % 80'i rahim içine yerleştirilen araçları bilmektedir. Bunun anlamı gruplarda çok çakışma olduğudur. Sadece bir metot değil, iki, üç metot hatta erkek kondomunu da bilmektedirler, kadınların kısırlaştırılmasını bilmektedirler vs.

Şu geleneksel yöntem olan emzirme dönemi regl olmama durumudur; doğumlar arasına mesafe koymayı konuştuk ve kadınların yarısı eğer çocuklarını emzirirlerse doğumlar arasına mesafe koyacaklarını bilmektedirler.

Bu metotları sadece bilmezler aynı zamanda onları kullanırlar da. Kadınların % 77'si bir şey denemiştir, kadınların oldukça yüksek bir oran kabul edilebilecek % 20'si sadece ritim tipi metotlar uygulamaktadır, fakat % 57'si modern bir metot kullanmaktadır. Son zamanlarda ertesi gün hapi kullanırlar; bunu denediler ama bir sebepten dolayı bıraktılar.

Kadınların doğum kontrolü kullanmasının sebeplerinden birisi tıbbi sorunlardır. Veriyi gördünüz, çoğunlukla çocuk yapmayı sonlandırmak istiyorlar. Bolivya'yı gördünüz, en son rakam neydi? Bilmiyorum sanırım % 70 demiştim, kadınların bu kadarı 'bir daha çocuk istemiyorum, tamamen çocuk yapmayı sonlandırmak istiyorum' demektedir. Ancak gelecek hakkından şüpheli olanları da eklerseniz, yani en azından gelecek 2 yılda istemiyorum diyenler, ya da çok daha sonra istiyorum diyenleri, bilmiyorum ama bir % 10 gibi de bunları sayarsak kadınların yaklaşık % 80'i bir tür korunma istemektedir. Bunlar ya tamamen bitirmek istiyorlar ya da en azından gelecek 2 yılda çocuk istemiyorlar.

Daha aşağıya da gidip, bu yine Bolivya'dan daha eski bir veridir, Bolivya benim favori yerlerimden biridir. Orada geçirdiğim iyi zamanlarım oldu. Eğer 15–19 yaş arasındaki gençleri alırsanız, onların % 40'ı 'bütün hayatım boyunca istediğim kadar çocuk yaptım' ve bu örneklemin ortalama yaşı 17 idi. Yani bu çok büyük sayıda kadın çocuk yapmayı sonlandırmak istemektedir. Ancak Demographic and Health Surveys verilerine göre doğum kontrolü kullanımına bakarsanız, Tekera Bolivya gibi, dün gece okuduğunuz ya da okuyacağınız Robey makalesi zamanında korunmak isteyen kadınların ki oranları % 80'di, bunların ne kadarının korunduğunu sorarsınız ve aldığınız yanıt % 12'dir. Bunun neden olduğunu sorarsınız onlara yanıt genel olarak özellikle son zamanlarda yanıt tıbbi nedenlerdir. Öncelikle muhafazakârlar tarafından başlatılan bir kampanya vardır, özellikle Kayna gibi dini yerlerde, bunlar doğum kontrolü kullanımına karşıdır ve tıbbi sorun balonunu ortaya atarlar, yani insanlar bunlarla ilgili çok az bilgiye sahiptir.

Şimdi size bir örnek, bu dersi birkaç yıl önce alan lisans öğrencilerimden biri, oldukça enerjik genç bir kadın bütün bu konularla ilgilenmeye başladı ve onun Kenya'ya gitmek için bağlantılar ayarladım. O şu soruya yanıt arayacaktı: Nairobi'de yaşayan, daha fazla çocuk istemediğini söyleyen, doğum kontrol araçlarının oldukça bol olduğu ve onlara erişimin oldukça ucuz olduğu bir yerde kadınlar neden bunları kullanmaz da hamile kalırlar. Bebeği doğuramazlar, onu istemiyorlar ve sonra Afrika'nın çoğunda yasak olan uyduruk bazı doktorlara giderler, kürtaj yapmak yasaktır ama hamile kalmışlardır ve korkunç kliniklere giderler, ölüm oranları çok çok yüksektir.

İşte burada çocuk istemeyen kadınlar, imkanları olmasına rağmen doğum kontrolü yapmazlar, hamile olduklarında uygun bir eğitimi olmayan bir doktor tarafından yapılan ameliyata girmeye isteklidirler ve bu ameliyatlarda ölüm oranı çok yüksektir ve onlar bu kaderin iyice farkındadırlar. Herkes bu tür berbat kürtajlardan ölen birisini tanımaktadır ve bunları yaygın oldukları zaman eskiden Avrupa ve Amerika'da da görebilirdiniz.

Sonra bizim öğrenci oraya gitti ve öğrendi ki gerekli eğitimi olmadığı için kadınlar söylentilerden çok etkilenmişti. Bu öğrenci, bu Yale lisans öğrencisi bu söylentileri derledi ve bu söylentilerden Afrika'da en yaygın olanı, sanırım bunu okudunuz siz, üniversite eğitimi almamış insanlar mide ile rahimi birbirinden ayıramamaktadır. Bunların hepsi büyük bir boşluktur; bu sizin okumalarınızdan birinde var mıdır? Sanırım vardı, ama her neyse, önemli değil, hepsi bir organdır.

Şimdi doğum kontrol hapı alırsınız, bu haplar hakkında bazı şeyler bilirler, penisilin ve her şeyi, ancak hayatımın geri kalanında bu hapları neden almak zorundayım? Neden tek bir hap alıp da bu sorunu çözemiyorum? Düşünürler ki ben hamile kaldım ve rahmimde çocuk büyümeye başlar. Hap buna ne yapacaktır? Hap vücuduma gider ve erir fetüsün üzerine tutunur ve onu sarmaya başlar. Fakat herkes fetüsün büyüdüğünü bilir, böylece üzerindeki örtüyü genişletmek için bir hap daha almalısınız, sonunda da büyütüp, doğuracağınız şey bir mumya olacaktır. Tam olarak bir fetüsünüz var ve bir yumurta gibi beyaz bir şeyle kaplanmış ve işte doğuracağınız şey de budur.

Eğer bunun gibi bir şeye inanıyorsanız, hapları kullanmaya yanaşmanız mümkün değildir, değil mi? Bunun gibi hikâyeler başka her şeyle anlatılır. Bu genç kadın kendi koluna da doğum kontrolü iğneleri için 5 tane iğne yeri açtırdı, bunu Kenya'da yaptı, öncelikle bunu istiyordu, ikinci olarak da bunu kadınlara göstererek tehlikeli olmadığını anlatmaya çalışıyordu. Fakat bu da hiçbir işe yaramıyordu.

Bir kere kadınların çok büyük bir kısmı tıbbi konulardan, psikolojiden, vücut anatomisinden hiçbir şey anlamıyordu. Bu öğrenci çok zekice bir şey yaptı, o bir Yale'liydi ve kadınlara sordu, Kenyalı kadınlar zeki kadınlardır ve hiç kimseden daha aptal değildirler ve onlara bu tür söylentilere inanıp-inanmadıklarını sordu. Onlar bunların söylenti olduğunu dolayısı ile bunlarla ilgili şüpheli olduklarını söylüyorlardı. İşte bunu duydum ve şu doğrudur ya da değildir ve onlar bütün bunlardan şüpheli ediyorlardı.

Öğrenci bütün bu söylentileri derledi ve şunu buldu ki-hangisine diğerlerinden daha fazla inandıklarını sordu ve bunların bir tür sıralamasını yaptı. Sonra her türlü soruyu

sordu ve sonunda anlaşıldı ki olay çok basitti; bir şeye, onu ne kadar sıklıkta duyduklarına göre inanıyorlardı. Bu belli bir söylenti de eşit derecede doğru değildi ama eğer birini çok kere duyarsanız ona inanırsınız çünkü bunları değerlendirebilecek tıbbi uzmanlıkları, yeterlilikleri ya da o tür şeyleri yoktu.

Pensilvanya'dan bir sosyolog olan ve size daha önce bahsettiğim ve kesinlikle bundan sonrada bahsedeceğim Kenya'da Luo bölgesinde, Nairobi'de değil farklı bir bölgede çalışan Susan Watkins bir derse gitti ve yerel kadınlardan biri, yerel lehçelerden birini konuşuyordu ve Nairobi'ye giderek eğitim almıştı—hemşire gibi. Ama resmi bir hemşire gibi eğitim almamıştı fakat bu tür kuruluşlardan birinde çalışıyordu ve Nairobi'ye giderek eğitim aldı ve üreme sağlığı eğitmeni olmuştu.

Sonra geriye geldi, üzerinde bir tür bir beyaz üniforma ve ceket ya da öyle bir şey vardı ve kadınlara ders anlatıyordu—onların hamilelik modelleri diye modelleri vardı, vücut anatomisi modelleri vardı, çok güzel slâytlar ve O, bu işi çok iyi yapıyordu ve kadınlar kesinlikle kendinden geçmişti. Söylenen her şeyi dinliyorlardı, ancak orayı terk ettiklerinde bir şekilde birbirlerine bakmaya başladılar ve bütün bu bilgileri ne yapacağız diye düşündüler. Dışarıda yerleri temizleyen bir kadın vardı, temizlikçi kadın ve bu kadınlar ona gidip, 'söyledikleri doğru mudur, bunlar bizim için iyi şeyler midir, o bizim tarafımızda bir kadın mıdır?—ve temizlikçi kadına bu bilgilerle ilgili her türlü soruyu sordular ama temizlikçi kadının teknik bir uzmanlığı söz konusu değildi.

Buradaki düşünce şudur ki onların dışarıdan, bir uzamandan gelen bilgileri kabullenmeleri daha zordur. Sen Nairobi'ye gittin belli bir eğitim aldın, ancak temizlikçi kadının kendilerine bu konuda eğitim almış birisinden—bu kadın da yerel toplumdaki olmasına rağmen-daha yakın olduğunu düşünürler.

Bu çok karmaşık bir durumdur ve asıl savaş insanların bunu düşünmesini sağlamaktır. Bunu yapmaya çalışmak --bir çeşit ne kadar farklılık vardır --insanlar daha çok çocuk sahibi oluyor, bunun ne kadarı doğrudur, gerçekten çok çocuk mu istiyorlar, birçok ülkede bir çok kişi, yukarıda ülkeleri gördünüz, 5, 6,7, 8, çocuk ister, bunun ne kadar, erişimleri yoktur, erişim kondom dağıtmak değildir.

Son bir hikâye anlatıp çenemi kapatacağım. Aile planlaması çevrelerinde çok anlatılan bir hikâye vardır. Birisi Afrika köylerinden birisine gitmiş ve her kulübenin önünde bir değnek görmüş ve değneğe geçirilmiş bir kondom vardı. Bu çok garip bir durumdu ve sonra gidip bunun ne olduğunu sordular. Onlar da dedi ki bizim bir aile planlaması memurumuz var; bize hamileliği nasıl önleyeceğimizi gösterdi ve bize kondomu nasıl açacağımızı ve kullanacağımızı gösterdi.

Bu tür hikayeleri defalarca duydum ve sarsıldım-bu şey gibi bir şeydir—Bazı şüphelerim vardı, çabucak geçiştirdim. Sonra, Kline Tower'da bir akşam geç vakte kadar çalıştım sonra çıktım, ormancılık bölümünün bir partisi vardı ve bazı lisansüstü öğrencileri dışarıda sigara içiyor konuşuyorlardı, ben de onlarla konuşmaya başladım. Ve onlardan biri Güney Afrika'da Transkei denen bir bölgede bulunmuştu ve bana bir köye gittiğini söyledi ve ne görmüştü? Salatalıklar, bütün salatalıklar oradaydı ve üzerlerine kondom geçirilmişti. Yani bu, burada şu anda Yale'de bir öğrenci ve bunu kendi gözleriyle görmüştü. İşte inanılmaz gerçek hikayelerden birisi de budur ve size hiç olmazsa anekdot olarak oralarda ne olduğuna dair bir ipucu verir. Bu verilerin arka planına dalarsak bunlar çıkar.

Peki, gelecek hafta görüşürüz.